

9

LLENGUA

9.1.

ASSOLIMENT DE LES COMPETÈNCIES LINGÜÍSTIQUES EN CATALÀ EN LA FORMACIÓ REGLADA I OFERTA DE FORMACIÓ NO REGLADA EN LLENGUA CATALANA

Les Illes Balears són el territori amb el percentatge més alt de població nascuda a l'estranger dins del domini lingüístic català i una de les comunitats autònomes amb més presència d'immigració a l'Estat espanyol. Davant d'aquesta realitat, es fa imprescindible desplegar estratègies eficaces d'acollida lingüística i cultural, tant dins del sistema educatiu formal com a través de programes formatius complementaris. A banda de la formació lingüística reglada, es proporcionen eines perquè els alumnes nous adquirint competència en la llengua pròpia de les Illes Balears. Entre aquestes iniciatives destaquen el Pla d'acollida lingüística i cultural (PALIC) —adreçat a estudiants de secundària amb coneixements insuficients de català (i també de castellà o d'ambdues llengües)— i diversos programes de dinamització lingüística destinats a centres d'educació primària i secundària.

Una de les evidències de l'assoliment de les competències lingüístiques en català durant la formació reglada són les proves

d'aptitud personal d'educació (PAP_Edu). Des del 2021, els alumnes que volen estudiar el grau d'Educació Infantil, Educació Primària o el doble grau d'Educació Infantil i Educació Primària a la UIB, a més de fer la prova d'accés (PBAU), han de fer aquestes proves d'admissió específiques, que no són obligatòries, però donen preferència en l'adjudicació de places. L'objectiu de les PAP és millorar la selecció dels alumnes de nou ingrés i garantir que tenen un nivell adequat de competències comunicatives i matemàtiques.

En la fase escrita, els candidats han de fer dos exàmens: un examen de competència comunicativa i raonament crític (CCRC), el qual avalua la competència lingüística, i un examen de competència logicomatemàtica (CLOM). Si els candidats aproven aquests dos exàmens, passen a la fase oral, en què han de fer dues activitats d'avaluació: una videopresentació (VP) i una entrevista grupal (EG).

L'examen de CCRC està format per quatre seccions, de les quals dues s'han de respondre en català i dues en castellà, cosa que es decideix per sorteig dies abans de la fase escrita. Les quatre seccions inclouen un total de sis activitats. La part en cada llengua val 5 punts, de manera que la suma de les dues parts són 10 punts.

- Secció 1. Comprensió lectora (llengua A)
 - Dues activitats: (i) vertader/fals, (ii) raonament

- Secció 2. Domini del sistema lingüístic (llengua A)

- Dues activitats: (iii) detectar errors, (iv) sinònims

- Secció 3. Expressió escrita (llengua B)

- Una activitat: (v) redacció

- Secció 4. Domini del sistema lingüístic (llengua B)

- Una activitat: (vi) exercici d'opció múltiple

L'any 2024, per primera vegada, s'han revisat els resultats corresponents a 200 proves del 2023 amb l'objectiu d'explorar què indiquen sobre el nivell de competència lingüística dels futurs mestres. Les primeres anàlisis preliminars mostren que la qualificació de les activitats relacionades amb el domini del sistema lingüístic en llengua castellana és significativament més alta que la de les mateixes activitats realitzades en català. Les puntuacions més altes s'obtenen en l'activitat de cerca de sinònims en castellà, mentre que les més baixes corresponen a l'activitat d'expressió escrita en català. Just després d'aquesta, les puntuacions més baixes es registren en la prova de detecció d'errors, tant en català com en castellà.

Encara és aviat per poder esbrinar les causes d'aquestes diferències, però una de les possibles hipòtesis és un grau d'assimilació diferent de la normativa del català i del castellà, que es reflecteix especialment en els resultats més positius en les activitats relacionades amb el domini del sistema lingüístic del castellà. A això, cal afegir-hi l'exposició desigual a les dues llengües,

ja que el castellà és molt més present en molts àmbits de la vida quotidiana (oci digital, mitjans de comunicació, etc.), fet que probablement afavoreix una competència més activa dels alumnes en aquesta llengua.

L'ús del català en les proves de batxillerat d'accés a la universitat (PBAU) és un altre indicador de l'assoliment de les competències lingüístiques en català durant la formació reglada, que, a diferència de les PAP, aporta informació de tots els estudiants, no només dels qui accedeixen als estudis de mestre. A les PBAU del juny de 2024, el 68,1 % dels exàmens es varen respondre en llengua catalana. Aquests resultats són molt similars als de l'any anterior, amb un increment de 0,3 punts respecte als del curs passat. Aquests resultats podrien mostrar l'estabilització d'una tendència descendent que s'havia iniciat el 2018 i que va assolir el nivell més baix el 2023.

En aquest còmput es tenen en compte els exàmens en què es pot utilitzar el castellà o el català per respondre, amb l'excepció de les proves de llengua catalana, de llengua espanyola i de llengua estrangera. Els alumnes de Menorca tornen a ser els qui usen més el català en els exàmens (89,8 %), tot i que el 2024, per primer cop des del 2006, el seu ús disminueix lleument per davall del 90 %. A Mallorca aquest valor és del 68,1 % i tornam a trobar la diferència entre els resultats dels centres de Palma (52,7 %) i els de la resta de Mallorca (86,3 %), que són molt més propers als de l'illa de Menorca. Els resultats d'Eivissa i Formentera mostren un augment en 3,5 punts percentuals respecte als de l'any 2023. Des del 2018 és la primera vega-

da que es detecta un augment d'aquesta magnitud (vegeu el quadre III-9.1).

A banda de l'educació formal, els residents de les Illes Balears tenen accés a una gran varietat de cursos de català en diversos formats, com ara formació en línia, centres d'autoaprenentatge, classes presencials i semipresencials. Alguns dels organismes que ofereixen aquests cursos inclouen les escoles oficials d'idiomes, els ajuntaments, els consells insulars i altres entitats administratives com l'Escola Balear d'Administració Pública. També hi ha institucions com l'Institut d'Estudis Eivissencs, a Eivissa; l'Institut d'Estudis Baleàrics, a Mallorca; la Universitat de les Illes Balears, a través d'UIB-Idiomes, i organitzacions no governamentals com sindicats i associacions.

Les escoles oficials d'idiomes ofereixen cursos de llengua catalana des del nivell

bàsic A1 al nivell avançat C2 amb modalitat presencial i lliure. Els cursos presencials són de quatre hores setmanals, dos dies a la setmana. Els centres de Palma, Calvià, Inca, Maó, Eivissa i Formentera són els que ofereixen cursos de llengua catalana (vegeu el quadre III-9.2).

L'Institut d'Estudis Baleàrics (IEB) ofereix regularment cursos de català de diferents nivells adreçats a col·lectius específics, així com tallers de conversa, sovint en col·laboració amb altres organismes governamentals, ajuntaments i entitats no governamentals. Els cursos de llengua catalana s'ofereixen en tres formats: presencial, semipresencial i a distància. En total, l'IEB ha impartit 133 cursos i tallers, amb la participació de 3.600 alumnes (vegeu el quadre III-9.3).

Des del 1973, l'Escola Municipal de Ma­llorquí de Manacor organitza cursos de ca-

QUADRE III-9.1. ÚS DE LA LLENGUA CATALANA EN ELS EXÀMENS DE SELECTIVITAT A LES BALEARS PER ILLES (2011-2024)				
	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa-Formentera
2011	78,8	77,7	94,6	75,6
2012	81,1	79,7	96,6	80,2
2013	80,4	79,7	91,9	77,1
2014	82,6	81,6	95,5	79,2
2015	81,1	80,4	96,3	83,3
2016	78,7	77,9	94,3	72,6
2017	79,6	77,8	96,9	79,6
2018	79,0	77,8	89,8	87,9
2019	77,5	76,8	96,0	67,1
2020	77,2	76,6	95,8	67,7
2021	74,5	74,5	94,8	62,2
2022	75,2	74,8	95,2	63,6
2023	67,8	67,6	91,6	49,9
2024	68,1	68,1	89,8	53,4

Font: Centre de Documentació Sociolingüística de les Illes Balears.

QUADRE III-9.2. MATRÍCULES DE CURSOS GENERALS DE LLENGUA CATALANA DE L'EOI (2023-2024)								
		A1	A2	B1	B2	C1	C2	Total
Palma	Oficial	96	62	109	106	150	93	616
	Lliure	0	0	37	0	163	0	200
Calvià	Oficial	7	17	24	30	51	30	159
	Lliure	0	0	8	0	56	0	64
Inca	Oficial	22	0	14	58	42	20	156
	Lliure	0	0	11	0	90	25	126
Maó	Oficial	28	16	40	48	47	42	221
	Lliure	0	0	10	1	39	2	52
Eivissa	Oficial	34	7	33	46	87	42	249
	Lliure	0	0	17	2	58	2	79
Formentera	Oficial	0	10	11	13	20	0	54
	Lliure	0	0	4	4	0	0	8

Font: Conselleria d'Educació i Universitats, Servei dels Ensenyaments de Règim Especial.

QUADRE III-9.3. CURSOS GENERALS DE LLENGUA CATALANA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS BALEARICS (2020-2024)				
		Presencials	Semipresencials	A distància / virtual
2020	Cursos	13	4	11
	Alumnes	1.190	244	2.067
2021	Cursos	18	12	39
2022	Cursos	60	24	26
	Alumnes	1.401	586	1.489
2023	Cursos	57	30	40
	Alumnes	1.102	631	1.497
2024	Cursos	58	30	45
	Alumnes	1.050	750	1.800

Font: Institut d'Estudis Balearics.

talà vinculats als certificats oficials del Govern de les Illes Balears (A2, B1, B2, C1, C2 i llenguatge administratiu), a més d'altres tallers i activitats. El 2021, conjuntament amb el Centre de Català de Manacor, va impulsar el projecte Conversam, destinat a reforçar l'expressió oral en nivells inicials com l'A1 i el B1. El curs 2023-2024 hi va haver 459 inscripcions, 146 menys que l'any anterior.

Paraula. Centre de Serveis Lingüístics també ofereix cursos i tallers d'assertivitat lingüística i d'expressió oral. El 2024 ha oferit tallers d'assertivitat lingüística per a voluntaris lingüístics i tallers d'expressió oral per preparar els exercicis orals de les proves oficials (nivells B1, B2, C1 i C2).

El Servei d'Assessorament Lingüístic (SAL) del Consell Insular de Formentera ofereix

cursos presencials de català de diversos nivells. De manera puntual, també fa tutories personalitzades per a alumnes que no poden assistir als cursos generals. El 2024, tenint en compte tant el mòdul que s'inicià al febrer de 2024 com el que s'inicià a l'octubre del mateix any, s'han ofert 19 cursos (cinc d'A2, quatre de B1, quatre de B2, quatre de C1 i dos de C2), amb un total de 290 alumnes.

La Universitat de les Illes Balears (UIB), a través d'UIB-Idiomes, ha continuat oferint cursos de català durant el 2024. En total, s'han ofert 12 cursos: dos de nivell A1, un d'A2, dos de B2, cinc de C1 i dos de C2, amb una participació de 227 alumnes. Als exàmens lliures del mateix any, s'hi varen presentar 948 candidats de Mallorca, Menorca i Eivissa.

9.2.

EXPEDICIÓ DE CERTIFICATS

Participar en cursos de català permet millorar les habilitats lingüístiques i obtenir certificats de competència en la llengua. Mitjançant l'educació formal, també es poden aconseguir certificats de català. Des del curs 1999-2000 a l'educació secundària obligatòria i des del curs 2000-2001 al batxillerat, es poden obtenir els nivells B1 o B2 en funció de la nota de català a quart d'ESO, i els nivells B2 o C1 segons la qualificació de català a segon de batxillerat.

Les escoles oficials d'idiomes, la universitat i l'Administració, a través de la Direcció General de Cultura i l'Escola Balear d'Administració Pública, també organitzen

proves que, si se superen, permeten obtenir certificats (vegeu els quadres III-9.4 i III-9.5).

9.3.

IV ESCOLA D'ESTIU DE LINGÜÍSTICA CATALANA (EDEL C)

La quarta edició de l'Escola d'Estiu de Lingüística Catalana, organitzada per la Universitat Masaryk (Lucie Kuzmová, Jiří Pešek, Pavlína Javorová Švandová, Elena Casas Cortada), va tenir lloc a Brno (República Txeca) del 3 al 6 de setembre de 2024. Aquesta edició va comptar amb el suport i finançament de diverses universitats i institucions: l'Institut Ramon Llull, el Govern de les Illes Balears, la Universitat de les Illes Balears i la Universitat Masaryk.

L'EDEL C es concep com una trobada entre estudiants i professors de lingüística catalana de les universitats catalanes i d'altres universitats de l'exterior. Té com a objectiu oferir formació en aquest àmbit a estudiants de grau i postgrau, amb una atenció especial als qui estudien o investiguen el català des de l'exterior. La seva finalitat última és crear una xarxa de suport per als estudis lingüístics sobre la llengua catalana.

Per agilitzar el procés d'elaboració del programa, per primera vegada, el comitè organitzador local, amb el vistiplau del comitè organitzador permanent, va escollir de manera nominativa els professors que havien d'impartir els cursos d'aquesta edició de l'EDEL C. Es varen seleccionar professors afiliats a universitats de dins i de fora del domini lingüístic català, que són

QUADRE III-9.4. CERTIFICATS EMESOS PER LA DIRECCIÓ GENERAL DE CULTURA (2019-2024)							
	A2	B1	B2	C1	C2	LA	Total
2019	836	936	710	838	140	127	3.587
2020	317	354	363	300	0	0	1.334
2021	653	461	750	672	272	175	2.983
2022	866	809	868	816	116	153	3.628
2023	856	771	743	604	113	82	3.169
2024	417	432	550	495	248	130	2.272

Font: Direcció General de Cultura.

QUADRE III-9.5. CERTIFICATS EMESOS PER L'ESCOLA BALEAR D'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA (2024)					
	B2	C1	C2	LA	Total
2024	8	11	15	53	87

Font: Escola Balear d'Administració Pública.

investigadors i experts amb una dilatada trajectòria en l'àmbit de la lingüística i que col·laboren amb la Universitat Masaryk dins del marc de l'Erasmus+. Els cursos impartits varen ser: «Els connectors i els fenòmens de connexió en català», a càrrec de Carles Royo (Universitat Rovira i Virgili); «Els trets evolutius principals de la llengua catalana a partir del llatí vulgar», a càrrec de Vicent Beltran Calvo (Universitat d'Alacant); «Nouns and nominalizations in Catalan: eventivity and argument structure», a càrrec d'Elga Cremades (Universitat de les Illes Balears), i «La sintaxi dels clítics pronominals i l'estructura de les construccions d'infinitiu en el català contemporani i antic», a càrrec de Tibor Berta (Universitat de Szeged). Cada professor va dur a terme dues sessions teòriques d'una hora i una sessió pràctica d'una hora i mitja. Així mateix, es va donar continuïtat a una pràctica iniciada a l'EDEL C 2022, organitzada per la Universitat d'Oxford, en què els professors oferiren tutories amb grups reduïts d'estudiants perquè tinguessin l'oportunitat d'aprofundir en aspectes

concrets dels cursos o dels seus temes de recerca. A més, es va comptar amb la participació de la professora Judit Freixa (Universitat Pompeu Fabra - Observatori de Neologia) com a ponent convidada, que va presentar la conferència «La innovació lèxica del català en metàfores».

En total, a la quarta edició de l'EDEL C, s'hi varen inscriure 22 persones, de les quals vuit provenien d'universitats de fora del domini lingüístic català (Universitat de Califòrnia, Universitat Masaryk i Universitat de Viena).

D'altra banda, en aquesta quarta edició de l'EDEL C, com en les altres tres, s'hi va incloure un espai destinat a la presentació de treballs duits a terme pels estudiants, la qual cosa permet la interacció directa entre els assistents i els especialistes. En total hi va haver set comunicacions que varen tractar de diversos temes de la lingüística catalana.

Amb l'objectiu de fomentar la investigació en lingüística catalana, es lliurà el quart

Premi Aina Moll al millor treball d'estudiant presentat, convocat per l'Institut d'Estudis Baleàrics, del Govern de les Illes Balears, com a reconeixement a la figura d'aquesta filòloga i lingüista. El premi, de 3.000 euros, va ser atorgat a l'estudiant Daniel García Peris, de la Universitat de Barcelona, autor del treball «Estudi comparatiu del marcatge diferencial d'objecte en català central». El jurat del premi Aina Moll de l'EDEL 2024 va estar format per Llorenç Perelló (director de l'Institut d'Estudis Baleàrics, del Govern de les Illes Balears), Irene Calafat Picornell, secretària (Institut d'Estudis Baleàrics, Govern de les Illes Balears), Carles Royo, vocal (professor a l'EDEL 2024), Elga Cremades, vocal (professora a l'EDEL 2024), Vicent Beltran Calvo, vocal (professor a l'EDEL 2024) i Tibor Berta, vocal (professor a l'EDEL 2024).

Durant la setmana que va durar l'EDEL 2024 es varen dur a terme diverses activitats no acadèmiques: una visita guiada per la ciutat de Brno a càrrec d'estudiants del grau de Llengua i Literatura Catalanes de la Universitat Masaryk de Brno, una excursió a Rajhrad amb un tast de vins de Moràvia i un sopar amb tots els membres de l'EDEL 2024 (professors, estudiants i membres del comitè organitzador).

9.4.

VIII JORNADA DE DINAMITZACIÓ LINGÜÍSTICA

El 29 d'octubre de 2024, al teatre Mar i Terra de Palma, va tenir lloc la VIII Jornada de Dinamització Lingüística, organitzada per

l'Institut d'Estudis Baleàrics. Aquestes jornades, que es duen a terme des del 2017, pretenen ser un espai de trobada per als professionals de la dinamització lingüística de les administracions públiques de les Illes Balears, amb l'objectiu de formar-se i compartir idees i experiències.

El 2024 la VIII Jornada de Dinamització Lingüística va centrar-se en els recursos lúdics com a eina per impulsar la llengua i va tenir prop d'un centenar de participants (entre els assistents presencials i els qui s'hi connectaren en línia). Va inaugurar la jornada el periodista i escriptor Màrius Serra, amb una ponència titulada «Jocs fonamentals fonamentats en la llengua», que va mostrar com el gran públic respon sempre de forma positiva a propostes lúdiques relacionades amb la llengua (Enigmàrius, Paraulògic, etc.). Alexandre Llopis de Pau (Departament de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya) va parlar sobre «El lleure com a instrument de foment de l'ús del català»; Laia Carrera (dinamitzadora del Servei de Foment l'Ús del Català de l'IEB) i Pia Verger (creadora d'El joc de l'oca riallera), en la xerrada «L'aposta de l'IEB pel joc com a element de dinamització lingüística», varen descriure les activitats de dinamització impulsades per l'Institut d'Estudis Baleàrics en relació amb el joc i varen presentar El joc de l'oca riallera (www.jocdelocariallera.caib.cat). Tot seguit, diversos creadors de jocs de taula en català, creats a les Illes Balears, varen presentar i mostrar els seus jocs: Iràs i no tornaràs, Aïllats, Can Amunt i Can Avall, Rondalles i Imagilla't.

Després d'aquesta presentació de recursos, la segona part de la jornada es va centrar en les ponències d'impulsors de

diferents iniciatives lúdiques, la majoria de les Illes Balears, que han estat exitoses. Així, Miquel Oliver (Departament de Cultura de l'Ajuntament de Campos) va fer la gimcana lingüística «Llengua amb tàperes», Irati Agorria Cuevas (Euskaltzaleen Topagunea) va presentar «Propostes lúdiques per al foment de l'èuscar», Pep Suárez (president d'Olimpia Chess Academia) va fer la xerrada «Enroca't amb la llengua», Bartomeu Tur (coordinador de Cultura de l'Ajuntament de Sant Josep de sa Talaia) va descriure la Setmana Ludolingüística «Units pel nostre parlar», i Antoni Mulet Gallardo (Col·lectiu Anhel) va fer una intervenció sobre «Joc d'escapada Km 0». Finalment, Llorenç Perelló (director de l'Institut d'Estudis Baleàrics) va tancar la sessió.

9.5.

LLENGUA I CULTURA A LA PRIMERA ENQUESTA A LA JOVENTUT DE LES ILLES BALEARS (EJIB2022)

El gener de 2025 s'ha presentat l'Enquesta a la joventut de les Illes Balears, que és una estadística oficial del Govern de les Illes Balears, resultat de la col·laboració entre l'Institut Balear de la Joventut (IBJOVE), la Conselleria de Famílies i Afers Socials, el Consell de Mallorca, el Consell Insular de Menorca, el Consell Insular d'Eivissa i el Consell Insular de Formentera, amb el suport de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears.

La mostra final ha estat de 2.356 individus (690 a Palma, 622 a la Part Forana, 444 a Menorca, 335 a Eivissa i 265 a For-

mentera), d'entre 15 i 34 anys, seleccionats mitjançant un procediment aleatori per part de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears. El treball de camp corresponent a l'EJIB2022 es va iniciar el juliol de 2022 amb l'enviament de 3.000 cartes certificades a les persones seleccionades i es va concloure el gener de 2023. Les entrevistes es varen dur a terme a través de diversos canals: en línia (CAWI) i per via telefònica (CATI).

Les variables dependents analitzades en el capítol dedicat a llengua i cultura són llengua inicial, llengua habitual, llengua de resposta de l'enquetat i freqüència de realització d'activitats culturals (assistència al cinema, a espectacles esportius, a concerts, al teatre, excursions, visites a museus o exposicions, lectura de llibres i sortides nocturnes). A partir de la combinació entre la llengua inicial i l'índex d'ús del català, també s'ha creat la variable de mudes lingüístiques. Les variables independents incloses en l'anàlisi són sexe, edat, lloc de naixement, territori de residència, lloc de naixement dels progenitors i nivell d'estudis més alt d'un dels progenitors.

Els resultats del capítol es poden resumir de la manera següent:

- El castellà és la llengua inicial (L1) de gairebé la meitat dels joves, mentre que el català —sol o en combinació amb el castellà— és l'L1 d'un terç dels joves de les Illes Balears. Això significa que el percentatge de joves que han tingut la seva socialització primària principalment en castellà és 2,3 vegades superior al d'aquells que l'han tinguda en català. En comparació amb altres territoris de llengua catalana, com ara Catalun-

ya, les Illes Balears presenten el doble de joves que tenen com a L1 llengües o combinacions lingüístiques diferents del català i el castellà. Els factors que es correlacionen amb la llengua inicial són l'edat, el lloc de naixement, el territori de residència, el lloc de naixement dels progenitors i el nivell d'estudis més alt d'un dels progenitors.

- El castellà (només, sobretot o en combinació amb una altra llengua) representa la llengua habitual del 59,5 % de la població jove usada amb la parella i els fills. Aquest percentatge és més elevat del que considera que el castellà és la seva L1, cosa que vol dir que un de cada 10 individus que no té el castellà com a L1, l'acaba adoptant com a llengua de comunicació amb la parella i els fills. El català, en canvi, sol o en combinació amb el castellà, s'empra en el 23,9 % dels casos. Pel que fa a les interaccions amb amics, el 64,3 % dels joves empen el castellà de manera prioritària, mentre que només el 13,4 % fan servir el català. En l'àmbit laboral o acadèmic, en un 51,1 % dels casos el castellà representa la llengua habitual, però el català (sol, sobretot o en combinació amb altres llengües) representa el 17,5 % de les interaccions. En les interpellacions amb desconeguts, hi torna a predominar el castellà en un 65,1 % dels casos. En canvi, només el 7,2 % dels joves declaren iniciar converses en català amb desconeguts, per davall del 8,8 % que declaren usar altres llengües o combinacions diferents del català o del castellà.
- Pel que fa als coneixements lingüístics, aproximadament un 72 % dels enques-

tats tenen un domini mitjà-alt del català, tant oral com escrit, mentre que només el 10 % no el parla ni l'escriu. Tot i això, els coneixements de castellà continuen sent molt més generalitzats: entre el 85 % i el 90 % dels enquestats en tenen un domini alt en totes dues modalitats. Quant a l'anglès, un quart dels enquestats declara tenir un bon domini tant de l'expressió oral com de l'escripta. En canvi, el coneixement de l'alemany és molt més reduït, amb només un 2 % que el domina, i el de l'àrab se situa al voltant del 3 % en l'oral i de l'1,7 % en l'escrit. Els factors que s'han correlacionat amb el nivell de coneixement lingüístic són l'edat, el lloc de naixement dels enquestats i dels seus progenitors, el territori de residència i el nivell d'estudis més alt d'un dels progenitors.

- Les pràctiques culturals i d'oci més habituals entre la població enquestada són sortir de nit, anar d'excursió, llegir llibres i, en un grau més baix, anar al cinema. En canvi, activitats com assistir a espectacles esportius, concerts, teatre o museus són menys freqüents. Els factors que es correlacionen amb aquestes preferències són el sexe, l'edat, la llengua inicial i la trajectòria lingüística, el lloc de naixement i de residència, així com el nivell d'estudis dels progenitors. Si ens centram en la variable del sexe, els resultats mostren que les dones són lleugerament més actives culturalment que els homes, i que en les seves preferències es reproduïxen certes expectatives de gènere sobre quines activitats són considerades més o menys acceptables o atractives. Els joves d'entre 15 i 29 anys solen ser els més

actius culturalment, cosa que es pot relacionar amb l'augment de les obligacions laborals i familiars a partir dels 30 anys. D'altra banda, factors com la llengua inicial, la trajectòria lingüística, el lloc de naixement i la residència també s'associen a un grau més alt o més baix d'activitat cultural. Alguns d'aquests elements poden interactuar amb altres variables, com ara la llengua en què s'ofereixen les activitats, el nivell d'arrelament al territori, etc. També cal tenir en compte que el consum cultural pot dependre de l'oferta disponible en un determinat municipi. Per exemple, els residents a Palma són els qui van més al cinema, probablement perquè la major part de les sales cinematogràfiques de les Illes Balears es concentren en aquesta ciutat. Finalment, el nivell d'estudis dels progenitors és un factor clarament rellevant: els joves fills de progenitors amb estudis superiors són més actius en totes les activitats proposades, excepte en l'assistència a esportistes.

En conclusió, aquest capítol posa de manifest que, entre els joves de les Illes Balears, hi conflueix una creixent diversitat lingüística com a L1 amb una clara tendència al predomini social del castellà. Tot i que el català és la llengua inicial d'un terç dels joves (sol o en combinació amb el castellà), gairebé la meitat tenen el castellà com a llengua inicial, i la majoria l'acaben adoptant com a llengua habitual. Aquesta dinàmica es veu reforçada per la tendència a la muda lingüística entre catalanoparlants i per la preferència del castellà com a llengua de socialització dels nouvinguts. Paral·lelament, els joves

mostren una participació cultural moderada, condicionada per la manca d'oferta accessible fora dels nuclis urbans principals i per limitacions econòmiques. Això afavoreix formes de lleure més econòmiques, com l'excursionisme o l'oci nocturn, en detriment de propostes com el teatre o el cinema. Davant d'aquesta realitat, el capítol posa èmfasi en la necessitat d'impulsar polítiques culturals i lingüístiques actives i sostingudes que contribueixin a revertir aquesta tendència i a construir una societat més plural, igualitària i rica.

9.6.

RESULTATS DE L'INFORME DEL PROGRAMA PER A L'AVALUACIÓ INTERNACIONAL D'ALUMNES DEL 2022

El desembre de 2023 l'Institut Nacional d'Avaluació Educativa (INEE) va difondre els resultats de l'informe del Programa per a l'avaluació internacional d'alumnes (conegut com l'informe PISA) del 2022, duit a terme per l'Organització per a la Cooperació i Desenvolupament Econòmic (OCDE). Les competències avaluades en l'edició del 2022 foren la competència matemàtica, la lectora i la científica. El gener de 2024 l'IAQSE va publicar l'informe d'anàlisi dels resultats corresponents als alumnes de les Illes Balears.

Per a cada competència, s'exposen els resultats dels alumnes de les Illes Balears a PISA 2022, indicats mitjançant puntuacions mitjanes en una escala amb una mi-

tjana de 500 punts i una desviació típica de 100. A més, es detallen els nivells de rendiment en cadascuna de les competències avaluades, amb una atenció especial a la competència principal.

En general, els resultats de l'informe PISA 2022 a les Illes Balears mostren una davallada en totes les competències avaluades, cosa que s'ha atribuït, en certa manera, a la crisi sanitària de la COVID-19, que va fer necessari el canvi a l'educació en línia sense cap preparació prèvia. En el cas de la comprensió lectora, els alumnes balears varen obtenir 472 punts, dos punts per davall de la mitjana estatal (474), tres per davall de la mitjana europea (475) i quatre per davall de la mitjana de l'OCDE (476 punts) (vegeu el quadre III-9.6).

D'altra banda, pel que fa a l'evolució dels resultats de les Illes Balears, si comparam els resultats de PISA 2012 i PISA 2022,

s'observa un descens en el rendiment dels alumnes en totes les competències. En el cas de la comprensió lectora a les Illes Balears, el descens és de quatre punts, amb la qual cosa no és estadísticament significatiu. Sí que ho és, en canvi, el descens de la puntuació de l'Estat espanyol, que ha estat de 14 punts. Pel que fa a la UE, no es disposa de dades, ja que l'informe espanyol de PISA només les inclou a partir de 2015 (vegeu el quadre III-9.7).

Si comparam els resultats del 2022 amb els de 2015 (darrera edició totalment comparable amb aquesta), el 2022 els resultats en comprensió lectora a les Illes Balears han baixat 13 punts (de 485 a 472). En darrer lloc, no és possible comparar els resultats de la comprensió lectora de 2022 amb els de 2018, que eren els més recents, perquè, d'acord amb l'informe de l'IAQSE (2024: 37), «es va detectar una situació irregular en l'avaluació d'aquesta

QUADRE III-9.6. PUNTUACIONS MITJANES EN LECTURA A PISA (2022)

	Puntuació mitjana	Error típic	Extrem inferior	Extrem superior
Illes Balears	472	6,3	459	484
Espanya	474	1,7	471	478
UE	475	1	473	477
Mitjana OCDE	476	0,5	475	476

Font: IAQSE (2024).

QUADRE III-9.7. DIFERÈNCIA DE LES PUNTUACIONS MITJANES ENTRE LES EDICIONS PISA 2012 I PISA 2022

	Illes Balears	Espanya	Mitjana OCDE
Competència matemàtica	-4	-11	-22
Comprensió lectora	-4	-14	-21
Competència científica	-3	-12	-17

Font: IAQSE (2024).

competència en l'àmbit estatal en l'edició PISA 2018 que no permet garantir que les comparacions entre les diferents unitats territorials de l'Estat condueixin a conclusions vàlides».

Finalment, l'informe de l'IAQSE també fa notar que hi ha certs factors socials que semblen intervenir en el rendiment dels alumnes. Així, pel que fa a l'Estat espanyol, els resultats dels alumnes immigrants són inferiors als dels alumnes nadius de ma-

nera estadísticament significativa en totes les competències. Ara bé, les Illes Balears mostren una de les escletxes més baixes per la condició d'immigrant de tot l'Estat. D'altra banda, sembla que la llengua utilitzada a casa també és un factor important. Els alumnes que fan un ús més freqüent del català a casa obtenen les puntuacions significativament més altes en totes les competències, mentre que els qui parlen una llengua estrangera de manera habitual registren els resultats més baixos.